

III.

Frågan om underlättande av övergång från lägre till högre gradens tjänst.

Av vad kommissionen i det föregående (sid. 7—11) anfört framgår, att såsom villkor för att kunna antagas till befattning såsom tjänsteman av högre grad gäller — med undantag för ritarebefattning samt de befattningar, vilka tillsättas av Kungl. Maj:t efter förslag av generaldirektören — att vederbörande måste genom betyg över avlagd examen visa sig vara i besittning av ett visst högre mått av teoretiska kunskaper. För vissa befattningar¹ fordras juridisk examen, för en befattning, befattningen såsom matematiker, fordras högskolexamen med matematik såsom ämne, för andra befattningar² fordras högre teknisk examen, och för ännu andra³ åtminstone examen från teknisk elementarskola. För en del befattningar av högre grad,⁴ nämligen de icke tekniska befattningarna över bokhållargraden i styrelsen, fordras studentexamen eller avgångsexamen från handelsinstitut eller från teknisk elementarskola och för en del befatt-

¹ Befattningarna såsom ombudsman i järnvägsstyrelsen, såsom notarie å administrativa byrån samt såsom distriktssekreterare och ombudsman vid distrikt.

² Befattningarna såsom arkitekt, byråingenjör av 1:a och 2:a klass, bandirektör, maskindirektör, baningenjör av 1:a och 2:a klass, maskiningenjör av 1:a och 2:a klass samt telegrafingenjör.

³ Befattningarna såsom underingenjör i järnvägsstyrelsen, maskininspektör samt underingenjör vid distrikt och vid centralverkstaden.

⁴ Befattningarna såsom kamrerare och föreståndare för kammarkontoret, förste aktuarie och föreståndare för statistiska kontoret, milkontrollör och föreståndare för milkontoret, revisor och föreståndare för revisionskontoret, förste kontrollör, registrator, kassör, notarie å annan byrå än administrativa byrån, förrådsförvaltare, kontrollör och förste bokhållare.

ningar av högre grad¹ fordras någon av nyssnämnda examina eller ock realskolexamen med vitsord om godkända insikter i modersmålet, tyska, engelska, franska, geografi och matematik, eller också, vad kvinnliga tjänstebefattningar angår, fullständigt avgångsbetyg från statens normal-skola för flickor eller sådant högre läroverk för kvinnlig ungdom, beträffande vilket Kungl. Maj:t förordnat, att avgångsbetyg därifrån skall medföra enahanda kompetens som avlagd realskolexamen.

Endast på grund av dispens, meddelad av Kungl. Maj:t, kan en person antagas till befattning, som ovan sägs, utan att fylla stadgad kunskapsfordran. De fall, i vilka befordran på grund av dispens ägt rum, hava emellertid hittills varit så få, att detta sätt för befordran från befattning såsom tjänsteman av lägre grad till befattning såsom tjänsteman av högre grad icke varit av någon egentlig betydelse.

Enligt vad kommissionen inhämtat har under åren 1907—1911 av Kungl. Maj:t beviljats dispens för tillsammans 24 personer. Endast i fyra fall har dispensen gällt befordran av tjänsteman av lägre grad till befattning såsom tjänsteman av högre grad, nämligen i två fall kontorsbiträdes befordran till stationsskrivare, i ett fall kontorsbiträdes befordran till ritare² samt i ett fall stationsmästares befordran till tjänstemannabefattning av högre grad. I övriga fall har dispensen avsett ordinarie eller extra ordinare tjänstemän av högre grad samt gällt rätt för vederbörande att vinna befordran till visst slag av befattning, oaktat vederbörande icke avlagt för befattning av dylikt slag stadgat kunskapsprov.

Att det är önskvärt, att något må kunna åtgöras för att underlätta övergången från befattning såsom tjänsteman av lägre grad till befattning såsom tjänsteman av högre grad eller med andra ord från lägre till högre gradens tjänst, anser kommissionen vara uppenbart. Kommissionen håller före, att vidtagandet av åtgärder i berörda syfte skall komma att visa sig vara till nytta och fördel för verket. Å ena sidan lär det nämligen kunna antagas för visst, att, därest det beredes utsikter och möjlighet för tjänstemän av lägre grad, vilka visa sig framstående och dugliga, att kunna vinna befordran till de mera förmånliga befattningarna såsom tjänstemän av högre grad, vetenskapen därom kommer att för

¹ Dessa befattningar äro: i *järnvägsstyrelsen*: befattningarna såsom bokhållare och kontorsskrivare, samt *vid distrikten och centralverkstaden*: befattningarna såsom trafikdirektör, trafikinspektör, överinspektör, distriktskamrerare, förrådsförvaltare, stationsinspektör, distriktskassör, byråassistent, underinspektör, expeditionsföreståndare, förste bokhållare, förste telegrafist, bokhållare, förste stationsskrivare, telegrafist, kontorsskrivare och stationsskrivare.

² Före 1908 års ingång var viss kompetensfordran fastställd även för ritare.

tjänstemännen av lägre grad utgöra en sporre och eggelse till att med ökat nit och intresse samt på bästa sätt fullgöra sina åligganden ävensom till att förkovra sig i sådana insikter och färdigheter, som äro av betydelse för tjänstgöringen. Ty utan att vilja underkänna det sätt, varpå personalen under nuvarande förhållanden fullgör sina åligganden, håller kommissionen före, att det ligger i sakens natur, att en person, som vet med sig, att han genom att visa duglighet och omtanke samt nit i tjänsten kan vinna befordran till befattning såsom tjänsteman av högre grad med ty åtföljande förmåner, skall fullgöra sina åligganden med större intresse och arbetsglädje än den, som ser sig sakna möjlighet att, hur han än må sköta sig i tjänsten, komma över en viss lägre gräns. Att en dylik anda och stämning bland personalen skall lända verket till fördel säger sig självt.

Å andra sidan är också att förvänta, att en anordning i angivet syfte skall visa sig verka till utjämnande av den sociala skillnad, som förefinnes mellan tjänstemän av lägre grad samt tjänstemän av högre grad. Den sociala betydelsen härav bör icke underskattas.

Innan kommissionen ingår på frågan vad som bör åtgöras för att underlätta övergången från lägre till högre gradens tjänst, skall kommissionen tillåta sig att lämna en kort redogörelse för det sätt, varpå rekryteringen av tjänstemännen av högre grad vid statens järnvägar under senaste tiden i allmänhet tillgått.

*Rekryteringen
av tjänste-
befattningarna
av
högre grad.*

Vad först angår de befattningar, för vilka fordras avlagd juridisk examen, har man antagit personer, som fyllt stadgade kompetensfordringar och därjämte under viss tid utövat domarverksamhet, först såsom aspiranter och därefter till extra tjänstemän. I mån av uppkommande ledigheter hava dessa sedermera befordrats till befattningar av nyss angivet slag. I vissa fall hava de dessförinnan varit befordrade till och innehåft befattning såsom ordinarie kontorsskrivare eller bokhållare.

Vidkommande befattningarna såsom arkitekt och matematiker, har man efter föregående anställning i extra tjänst till desamma antagit personer, som avlagt sådan examen, som för befattningarna ifråga fordras.

De bantekniska befattningarna av högre grad hava rekryterats däri-genom, att man i anställning antagit personer, som avlagt högre teknisk examen eller examen från teknisk elementarskola samt därefter under viss tid praktiserat inom det bantekniska facket vare sig vid enskilt företag eller vid statens järnvägsbyggnader. Efter anställning i extra tjänst hava de sålunda antagna befordrats till ordinarie underingenjörer. De av dessa, som avlagt högre teknisk examen samt visat sig lämpliga, hava seder-

mera befordrats till baningenjörer, byråingenjörer o. s. v. Ritare inom det bantekniska området hava rekryterats med personer, som avlagt lägre teknisk examen, eller med ordinarie tjänstemän av lägre grad, vilka under sin tjänstgöring vid järnvägen förvärvat sig färdighet i ritarbete.

I fråga om de maskintekniska befattningarna av högre grad har gällt, att personer, som avlagt fordrad teknisk examen, d. v. s. högre teknisk examen eller examen från teknisk elementarskola, antagits till elever. Såsom sådana ha de fått fullgöra viss tids verkstadspraktik. Därefter ha de satts att tjänstgöra såsom extra lokomotiveldare. Efter slutad sådan tjänstgöring hava de av dem, som ansetts böra ifrågakomma till anställning, förflyttats att tjänstgöra å maskinbyråns ritkontor samt blivit, därest de visat sig lämpliga, efter viss tid antagna till extra ritare och extra underingenjörer. Allt efter tillgången på lediga platser hava de sedermera befordrats till ordinarie ritare och underingenjörer; och har därefter följt befordran till maskininspektör, samt, för dem, som avlagt högre teknisk examen, till maskiningenjör, byråingenjör o. s. v.

Till ritare inom det maskintekniska facket hava också antagits personer utan annan examen än avgångsexamen från folkskola, vilka under föregående tjänstgöring vid statens järnvägar visat särskild fallenhet för ritgörömål.

Beträffande de befattningar av högre grad å styrelsens byråer och kontor, för vilka speciella kompetensfordringar, juridisk eller teknisk examen, icke äro uppställda, hava desamma rekryterats på så sätt, att man såsom aspiranter antagit sådana personer, som avlagt stadgat kunskapsprov. Därest aspiranterna visat sig lämpliga, hava de sedermera antagits till extra ordinarie tjänstemän av högre grad samt därefter i mån av lediga platser befordrats till ordinarie kontorsskrivare; och har sedermera skett befordran till de högre befattningarna. I vissa fall och särskilt inom styrelsens byråer har rekryteringen också skett på så sätt, att man tillsatt lediga befattningar med tjänstemän av högre grad från distrikten.

Under senare delen av år 1912 har man å styrelsens kontor till jämförelsevis stort antal antagit ordinarie kontorsbiträden å distrikten till tjänstemän av högre grad från och med den 1 januari 1913. Med avseende härå förhåller det sig så, att styrelsen under år 1912 från linjen inkallade ett trettiotal ordinarie tjänstemän av lägre grad, kontorsbiträden, vilka på grund av avlagda kunskapsprov ägde behörighet att söka befattning såsom tjänstemän av högre grad, till tjänstgöring å styrelsens kontrollkontor och statistiska kontor. I förslaget till arvodesstat för år 1913 hemställde styrelsen sedermera, att Kungl. Maj:t ville

medgiva inrättande av erforderligt antal kontorsskrivarebefattningar för dessa kontorsbiträdens befordran till tjänstemän av högre grad. Denna styrelsens hemställan bifölls av Kungl. Maj:t; och blevo därefter de ifrågavarande kontorsbiträdena befordrade till ordinarie kontorsskrivare.

Vad angår befattningarna av högre grad vid distriktschefsexpeditionerna — distriktssekreterarebefattningarna undantagna — samt de icke tekniska befattningarna eller de så att säga kamerala befattningarna av högre grad vid ban- och maskinavdelningarna samt vid centralverkstaden har rekryteringen till dem skett på så sätt, att man såsom aspiranter till sagda befattningar antagit personer, som fyllt stadgad kompetensfordran. Efter provtjänstgöring hava aspiranterna antagits till e. o. kontorsskrivare samt sedermera befodrads först till ordinarie kontorsskrivare samt därefter till bokhållare och högre befattningar. Det har även hänt, att till befattning, som här avses, antagits extra ordinarie eller ordinarie befattningshavare vid annan avdelning än den, där befattningen varit ledig.

Befattningarna såsom tjänstemän av högre grad vid trafikavdelningen hava rekryterats därigenom, att man antagit unga män, vilka avlagt fordrat kunskapsprov, till volontärer. Dessa hava efter sitt antagande haft att genomgå en av järnvägsstyrelsen anordnad utbildningskurs, s. k. volontärkurs. De volontärer, som med framgång genomgått denna utbildningskurs, hava i sinom tid befodrads till extra samt extra ordinarie stationsskrivare. Härefter har följt befordran till befattningarna såsom ordinarie stationsskrivare eller kontorsskrivare, från vilka befattningar sedermera plägar ske befordran till högre befattningar. Befattningarna såsom stationsskrivare och kontorsskrivare vid trafikavdelningen hava också rekryterats därigenom, att man till sådana befattningar befodrat tjänstemän av lägre grad, kontorsbiträden, vilka fullgjort stadgade kunskapsprov. Ävenledes har det förekommit, att tjänstemän av högre grad å styrelsens byråer och kontor sökt sig ut till linjen och erhållit befattning såsom tjänsteman av högre grad vid trafikavdelningen.

Enligt ett inom järnvägsstyrelsen utarbetat, den 7 oktober 1913 till distriktsförvaltningarna för yttrande utsänt förslag till reglemente för antagande och utbildning av manlig tjänstepersonal vid statens järnvägar skall det nu angivna sättet för rekryteringen i någon mån ändras.

Beträffande de bantekniska och maskintekniska befattningarna såsom tjänsteman av högre grad skall enligt nämnda förslag rekryteringen tillgå på så sätt, att styrelsen till »ingenjörselever» antager personer, som avlagt fordrad teknisk examen. Ingenjörseleverna hava därefter att genomgå särskild i reglementet föreskriven utbildning. Efter ge-

nomgången utbildning antagas eleverna först till extra tjänstehavare samt sedermera till extra ordinarie tjänstemän. Innan utnämning till ordinarie befattning kan ske, måste vederbörande genomgå en av styrelsen anordnad kurs i bokföringsväsende och järnvägsekonomi. Till ritare må dock antagas personer utan sådan föregående utbildning, som nu nämnts.

Vad angår de manliga tjänstemannabefattningarna av högre grad vid distriktens trafikavdelning, å distriktschefsexpeditionerna, vid trafik- och tidtabellsbyråerna samt de tre taxebyråerna i styrelsen ävensom vid kontrollkontoret samt biljett- och blankettkontoret skola de enligt nämnda reglemente rekryteras därigenom, att styrelsen till trafikelever antager personer, som avlagt stadgat kunskapsprov. Dessa skola därefter genomgå enahanda utbildning, som var bestämd för de förutvarande volontärerna. Att man jämväl för aspiranterna till befattningar såsom tjänstemän av högre grad vid nu nämnda byråer och kontor i styrelsen föreskrivit genomgående av dylik utbildning, har, enligt vad kommissionen inhämtat, väsentligen sin grund däri, att man önskat bereda möjlighet till cirkulation mellan distriktens personal samt personalen å nämnda byråer och kontor i styrelsen. Enligt förenämnda reglementsförslag gäller även, att redan anställd tjänsteman av högre grad eller av lägre grad, som avlagt sådan examen, som är föreskriven för befordran till befattning såsom tjänsteman av högre grad, kan efter särskild prövning beredas tillfälle att genomgå enahanda utbildning som volontärerna, dock med de inskränkningar i fråga om den praktiska delen av utbildningen, som må av styrelsen bestämmas.

Beträffande befattningarna såsom kameral tjänsteman av högre grad vid ban- och maskinavdelningarna skall enligt reglementsförslaget rekryteringen till desamma ske därigenom, att styrelsen antager till kontorselever personer, som avlagt föreskrivet kunskapsprov. Dessa elever skola därefter genomgå en i reglementet föreskriven utbildning samt antagas därpå efter undergången prövning till extra tjänstehavare. Sedermera följer befordran till extra ordinarie och, i mån av tillgängliga platser, till ordinarie tjänstemän.

I fråga om rekryteringen till befattningarne såsom kontorsskrivare å andra byråer och kontor än de nu nämnda gäller enligt reglementsförslaget, att styrelsen antager till byrå- och kontorselever personer, som avlagt föreskrivet kunskapsprov. Beträffande dessa elever bestämmer styrelsen, huruvida och i vilken omfattning viss teoretisk utbildning i järnvägsfacket bör föregå anställandet eller om för vissa tjänstekategorier redan utom verket förvärvat utbildning kan anses tillfyllest.

Det har synts kommissionen vara lämpligt att i detta sammanhang något redogöra för förhållandena vid vissa utländska statsjärnvägar i avseende å övergången från mera underordnade befattningar till sådana befattningar, som vid de svenska statsbanorna kunna anses motvara befattningarna såsom tjänsteman av högre grad. Nedanstående redogörelse därutinnan grundar sig på uppgifter, som erhållits från vederbörande järnvägsförvaltningar.

Förhållandena vid utländska järnvägar ifråga om övergången från lägre till högre gradens tjänst.

Vad till en början angår förhållandena vid Norges statsbanor må erinras, hurusom av framställningen under avd. II härövan (se sid. 30—33) framgår, att man vid dessa banor för antagning till befattning i överordnad ställning i allmänhet fordrar viss högre teoretisk underbyggnad. För befordran vid trafikavdelningen till befattningarna såsom »stationsmester», »fuldmaectig»,¹ »kontorist»,¹ »telegrafist» eller »överkonduktör» (»konduktör»), av vilka befattningar en del motsvara sådana befattningar, som hos oss, såsom exempelvis stationsinspektorsbefattningarna och stationsskrivarebefattningarna, äro att hänföra till befattningar av högre grad, finnes däremot icke stadgad fordran på någon högre skolbildning. Såsom kompetensvillkor gäller endast, att vederbörande på godkänt sätt genomgått en av järnvägsförvaltningen anordnad trafikskola; och någon högre skolbildning fordras ej för att vinna inträde i trafikskolan.

Norge.

I Danmark sker, såsom i det föregående (sid. 33—35) är omnämnt, rekryteringen till en del högre platser därigenom, att man antager s. k. »aspiranter» d. v. s. personer, som avlagt examen vid högskola. Det förekommer emellertid, enligt vad kommissionen fått sig meddelat, att man till dylika högre befattningar även antager personer, som börjat såsom »elever» eller ritare. Detta äger rum särskilt vid trafik- och maskinavdelningarna. Av de fem nuvarande trafikdirektörerna är det endast en, som har högskolexamen, nämligen examen från teknisk högskola, och av de nio trafikinspektörerna är det blott tre, som hava examen från högskola. Dessa tre äro juris kandidater. De övriga trafikdirektörerna och trafikinspektörerna äro personer, som vunnit befordran från mera underordnade befattningar. Deras befodringsväg har i regel varit följande: »elev», »assistent»,² »overassistent» eller »fuldmaectig» och trafikinspektör. I regel

Danmark.

¹ "Fuldmaectig" och "kontorist" kunna anses ungefär motsvara expeditionsföreståndare eller förste stationsskrivare resp. stationsskrivare hos oss.

² "Assistent" och "Overassistent" kunna anses ungefär motsvara stationsskrivare och kontorskrivare resp. expeditionsföreståndare och byråassistent hos oss. "Fuldmaectig" är närmast att jämnställa med notarie i järnvägsstyrelsen.

tages stationsföreståndare icke till trafikinspektör. Det förekommer knappast, att personer, som endast genomgått folkskola, erhålla anställning i assistentklassen eller vinna befordran till befattning däröver. Under de sista 25 åren har det icke inträffat, att en »Overportör»¹ blivit befordrad till assistent. Undantagsvis, möjligen 3 à 4 gånger under de sista 25 åren och då på grund av särskilda förhållanden, har det förekommit, att en tågchef övergått till assistentklassen.

Vad de högre befattningarna vid maskinavdelningen angår äro flera av dem besatta med personer, som genomgått teknisk högskola, men till åtskilliga av dessa befattningar har man antagit personer, som ägt praktisk utbildning i facket, men i övrigt endast haft avgångsexamen från en teknisk skola. Det har i två fall inträffat, att personer endast på grund av praktisk duglighet nått upp till ingenjörsbefattning.

Till baningenjörer och högre befattningar vid banavdelningen har man endast antagit »aspiranter», d. v. s. personer med högskoleexamen.

Preussen.

Vad beträffar förhållandena vid de *preussiska statsbanorna* i nu förevarande avseende är att nämna, att det förekommer, om det än sker undantagsvis, att till högre tjänstemän (höhere Beamte) befordras personer, som icke avlagt föreskrivna examina, men som på annat sätt förskaffat sig högre bildning.

Vid statsbaneförvaltningen tillämpas nämligen mer eller mindre den principen, att varje järnvägsfunktionär kan på grund av framstående duglighet vinna befordran till de högsta poster, även om han icke fyller de formella fordringarna. Till dylik befordran, vilken emellertid förekommer ganska sällan, plägar i regel endast ifrågakomma sådana tjänstemän, som blivit antagna i mellangradens tjänst. Befordringen sker i regel till sådana befattningar, som äro inrättade till att vara ett i allmänhet upphinneligt slutmål på en tjänstemans av mellangrad befordringsväg. Dylika befattningar äro befattningarna såsom räkenskapsdirektör, biträdande tjänsteman i järnvägsdirektion (Hilfsarbeiter) »Verkehrs»inspektör samt föreståndare för ett »Verkehrsamt».

Till räkenskapsdirektörer befordras räkenskapsrevisorer, vilka senare uttagas bland byråtjänstemännen av 1:sta klass (järnvägssekreterarna). Till järnvägssekreterare befordras personer, som efter föregående utbildning i linjetjänst avlagt en särskild fackprövning (Fachprüfung erster Klasse). Till järnvägssekreterare antages även ofta lämpliga personer, som nått upp till befattningen såsom stationsföreståndare.

Såsom framgår av framställningen under avd. II (se sid. 36—37) for-

¹ »Overportör» motsvarar ungefär stationsförmån eller kontorsbiträde hos oss.

dras viss högre skolbildning av aspiranter till befattningarna såsom tekniska sekreterare. Det är emellertid stadgat, att banmästare, verkmästare och tekniska byråassistenter, vilka ådagalagt framstående duglighet, må, oaktat de icke äga föreskriven skolbildning, kunna sättas i tillfälle att genomgå utbildning och prövning till teknisk sekreterare. Det är vederbörande överordnad myndighet förbehållet att utse ifrågavarande personer. Järnvägsdirektionen avgör, huruvida en förprovning skall anställas. Därest banmästare eller verkmästare, som här avses, icke har avgångsbetyg från en godkänd fackskola eller högre maskinbyggnadsskola, måste tillstånd av ministern för allmänna arbeten inhämtas. Från befattning såsom teknisk sekreterare kan sedermera efter viss tids utbildning samt efter avlagd särskild prövning ske befordran till driftsingenjör. Driftsingenjörer kunna efter avläggande av en särskild prövning inför en av ministern för allmänna arbeten förordnad prövningsnämnd befordras till den högre befattningen såsom järnvägsingenjör (»Eisenbahningenieur»). För att kunna avlägga prövningen till järnvägsingenjör är nödvändigt, att vederbörande underkastat sig viss utbildning utom tjänsten. Vederbörande måste nämligen ha bevistat föreläsningarna vid en teknisk högskola. Järnvägsingenjörerna anställas dels vid järnvägsdirektionerna och dels såsom föreståndare för en mindre verkstad, för en mindre maskinsektion eller en mindre driftsektion.

Här är att omnämna, att lokomotiveldare och konduktörer kunna efter avläggande av föreskriven fackprövning befordras till lokomotivförare respektive tågbefälhavare, vilka befattningshavare äro tjänstemän av mellangrad.

Ett alldeles särskilt förhållande äger rum beträffande befordringsgången för s. k. »Dienstanfänger», varmed förstås personer, som taga anställning såsom lägre tjänstemän (Unterbeamte) i syfte att sedermera vinna befordran till tjänstemän av mellangrad.

Förutsättning för att kunna antagas såsom »Dienstanfänger» är, vad kunskapsfordringarna angår, endast att äga god folkskolebildning. Där så anses erforderligt, kan, innan antagning sker, anställas en »förprovning».

Efter antagandet såsom »Dienstanfänger» följer föreskriven utbildning till spårväxlare (Weichensteller), varefter vederbörande har att undergå stadgad prövning för spårväxlare.

Efter avlagd sådan prövning följer ordinarie (»etatsmässig») anställning såsom spårväxlare.

»Dienstanfängern» måste därefter under minst tre år innehava ordinarie befattning såsom lägre tjänsteman (Unterbeamte).

Efter utgången av dessa tre år kan »Dienstanfängern», därest hans tjänstgöring och uppförande varit så, som vederbort, beredas tillfälle att erhålla utbildning till assistent¹ samt att avlägga föreskriven »assistentprövning».

Godkännes »Dienstanfängern» i denna prövning, fastställes den ålder i tjänsten, som han för ifrågakommande befordran till assistent skall anses inneha. Det är bestämt, att tjänsteåldern skall räknas från tidpunkten fem år efter det vederbörande vunnit sin första ordinarie anställning.

Innan en »Dienstanfänger» blir befördrad till assistent, kan han redan hava nått fram till befattningarna såsom spårväxlare av 1:sta klass eller såsom underassistent. Ävenledes kan han därförut hava avlagt den särskilda fackprövning, »Fachprüfung erster Klasse», som kräves för befordran till befattning såsom icke teknisk sekreterare eller såsom föreståndare (»Vorsteher»).

Till denna prövning kan »Dienstanfängern» anmäla sig tidigast två år efter avläggandet av assistentprövningen. Anmälan till nyssnämnda särskilda fackprövning måste ske senast inom fem år efter assistentprövningen.

Sedan »Dienstanfängern» bestått den särskilda fackprövningen, fackprövningen av 1:sta klass, är han därmed behörig att söka befattning såsom stationsföreståndare (Vorsteher). Vederbörandes tjänsteålder för befordran till föreståndarbefattning räknas från den dag, vederbörande anmält sig till undergående av fackprövningen av 1:sta klass, dock tidigast från tidpunkten sju år efter första anställningen i ordinarie tjänst. Härefter kan »Dienstanfängern» vinna befordran på samma sätt som de, vilka omedelbart blivit antagna till tjänstemän av mellangrad; och kan således en »Dienstanfänger», något som icke är ovanligt, vinna befordran ända upp till befattningarna såsom räkningsdirektör och »Verkehrs»-inspektör.

I detta sammanhang må nämnas, att personer, som icke från början antagits såsom »Dienstanfänger» utan från s. k. »Hilfsbeamte» vunnit anställning såsom ordinarie tjänstemän av lägre grad (Unterbeamte), också kunna, i händelse av vederbörlig förmåga och skicklighet samt lämpligt uppträdande, tillåtas att gå samma befodringsväg som en »Dienstanfänger».

Sachsen.

Vid de *sachsiska* statsbanorna förekommer icke befordran från mellangradens tjänst till högre gradens tjänst eller från lägre gradens

¹ Assistent motsvarar stationsskrivare hos oss.

tjänst till mellangradens tjänst. Undantag äger där rum beträffande befattningen såsom lokomotivförare. Till nämnda befattning, som räknas till befattningarna av mellangrad, sker nämligen befordran från befattningen såsom eldare, vilken senare befattning är befattning av lägre grad.

Vad de *bayerska* statsbanorna angår råder det förhållandet, att övergång från mellangradens tjänst till högre gradens tjänst principiellt är utesluten.

Bayern.

Beträffande övergång från lägre gradens tjänst till mellangradens tjänst gäller, att man, undantagsvis och uteslutande i syfte att vinna god rekrytering till underbefälsposterna, till mellangradens tjänst befordrar stationsföreståndare, som innehar lägre gradens tjänst.

Förutsättningarna härför äro, att vederbörande utgått från »Militär-anwärternas» led; att vederbörande under minst fyra år innehaft ordinarie anställning såsom stationsföreståndare, samt att vederbörande avlagt den fackprövning, som är föreskriven för anställning i mellangradens tjänst.

Härjämte gäller, att, i den mån så visar sig för tjänstens behov erforderligt, tillträde till avläggande av prövning för anställning i byggnadsteknisk tjänst av mellangrad kan lämnas för befattningshavare av lägre grad inom den byggnadstekniska tjänsten, vilka före sitt inträde i statsbanetjänsten erhållit avgångsbetyg från någon bayersk byggnadsskola.

I övrigt förekommer icke befordran från lägre gradens tjänst till mellangradens tjänst.

Vid de *österrikiska* statsbanorna kan eftergift med avseende å den för antagning såsom »Beamte» föreskrivna fordran på visst mått av allmän skolbildning äga rum efter tillstånd av järnvägsministeriet. Dylikt eftergivande förekommer emellertid ytterst sällan och endast beträffande söner till sådana vid statsbanorna anställda järnvägsfunktionärer av lägre grad, som på grund av sin stationering varit förhindrade att giva sina söner fullständig utbildning. Förutsättning för dispens är därjämte, att det för vederbörande endast återstår att avlägga själva avgångsexamen (mogenhetsexamen) eller att genomgå sista årsklassen av en mellanskola.

Österrike.

I detta sammanhang är att omnämna, att en på avskrivning stående, till »Unterbeamte» hörande kategori befattningshavare, nämligen de s. k. »Stationsexpedienten» kunna — egentligen ur honnörs- eller rangsynpunkt — utnännas till »Beamte». Förutsättningarna härför äro, att vederbörande överskridit 35 års ålder, att han oavbrutet under 10

är tjänstgjort såsom »Stationsexpedient», att han kan visa sig innehava sådan skolbildning, som fordras av »Unterbeamte» (se sid. 42), att han enligt tidigare gällande föreskrifter undergått samma fackprövning som aspiranterna till befattningarna såsom »Beamte», samt att han tjänstgjort alternerande med »Beamte».

Schweiz.

Såsom av det föregående (sid. 43—44) framgår finnas vid förbundsbanorna i *Schweiz* för en hel del befattningar och särskilt för högre befattningar icke genom instruktion eller reglemente fastställd fordran på visst högre mått av teoretiska kunskaper, utan man prövar och avgör i varje särskilt fall, då någon av dessa befattningar skall tillsättas, huruvida en sökande må besitta den kompetens eller de kvalifikationer, som för befattningen kunna anses erforderliga. Ehuru man beträffande de högre befattningarna i regel anser högskolebildning önskvärd, förekommer det dock, att dugliga och framstående tjänstemän vinna befordran till sådana högre platser, som här avses, oaktat de icke besitta högskolebildning. Detta inträffar särskilt inom driftstjänsten, inom den kommersiella tjänsten samt inom tjänsten rörande tariffväsendet. Beträffande de tekniska befattningarna förekommer också, om än i undantagsfall, att personer med lägre teknisk underbyggnad kunna på grund av framstående duglighet befordras till sådana befattningar, som i regel besättas med personer, som genomgått teknisk högskola.

Det må i detta sammanhang erinras, att för befordran till stationsföreståndare samt stationstjänsteman av annan kategori icke fordras något särskilt högre mått av allmän skolbildning, utan kunna tjänstemän i de lägre befattningarna, därest personliga förutsättningar äro för handen, efter avläggande av stadgade fackprövningar avancera ända upp till stationsföreståndarbefattning. Med fackprövningarna avses att uttröna det mått av fackkunskap, som vederbörande förvärvat under tjänsten.

Åtgärder till underlättande av övergång från lägre till högre gradens tjänst.

Efter dessa redogörelser går kommissionen att till övervägande upptaga den förut omnämnda frågan vad som bör åtgöras för att underlätta övergång från lägre till högre gradens tjänst.

Det har ifrågasatts, huruvida icke ett sätt till frågans lösning kunde vara, att man lämnade öppet åt den tillsättande myndigheten att utan bundenhet av några på förhand bestämda kompetensfordringar i varje särskilt fall pröva och avgöra, huruvida en sökande må kunna anses vara skickad att bestrida den befattning, varom fråga är. En dylik utväg anser kommissionen sig dock icke böra förorda. Kommissionen

håller nämligen före, att det icke kan vara lämpligt, att det vid ett verk med så stort antal mera krävande befattningar som vid statens järnvägar icke skulle för dessa befattningar finnas några på förhand fastställda kompetensfordringar.

För personalen bör det icke vara utan betydelse att äga kännedom om de kvalifikationer, vilka i regel fordras såsom villkor för att kunna erhålla vissa befattningar, och för de tillsättande myndigheterna bör det med hänsyn till önskvärdheten av största möjliga likformighet och enhetlighet vid befordringar vara av intresse att hava vissa bestämda normer att följa. Att vid ett enskilt företag, där antalet befattningshavare är mera begränsat och där den tillsättande myndigheten har större möjlighet att erhålla ingående kännedom om en aspirant till ledig befattning, ett förfarande, sådant som det ovan antydda, kan visa sig fördelaktigt, vill kommissionen icke förneka, men att det vid statens järnvägar icke kan vara lämpligt, därom känner kommissionen sig övertygad.

Det är att märka, att statens järnvägar äro en statsinstitution och att deras myndigheter icke äga att vid tjänstetillsättningar förfara med samma frihet som ledningen för ett enskilt företag. Det säger sig självt, att statens myndigheter måste i fråga om sina beslut rörande befordringar vara underkastade kritik på ett helt annat sätt än vederbörande inom enskild verksamhet. Erinras må för övrigt i detta sammanhang, hurusom, enligt vad förut omnämnda av svenska järnvägarnas arbetsgivareförening den 31 maj 1912 fastställda bestämmelser giva vid handen, de enskilda järnvägarna funnit det vara lämpligt att fastställa viss kompetensfordran för stationssskrivare samt för stationsföreståndare å stationer av vissa högre klasser.

Såsom framgår av vad kommissionen i nästföregående avdelning anfört, anser kommissionen, att man såsom regel bör av innehavarna av de nuvarande befattningarna såsom tjänstemän av högre grad, — från ritarna samt innehavarna av de befattningar, som tillsätts av Kungl. Maj:t efter förslag av generaldirektören, bortses härvid — fordra ett visst högre mått av teoretiska kunskaper. Kommissionen har på grund av sina undersökningar rörande de på frågan inverkan förhållandena kommit till den uppfattningen, att sålunda fordrat kunskapsmått måste anses i regel vara erforderligt, för att vederbörande skola kunna på behörigt sätt sköta de funktioner och åligganden, som tillkomma dem.

Förefintligheten av det bestämda kunskapsmålet måste givetvis på något sätt ådagaläggas; och detta sker enligt kommissionens åsikt

lämpligast och bäst därigenom, att vederbörande har att prestera intyg över avgångsexamen från någon under offentlig kontroll stående läroanstalt. Det synes kommissionen, att man därigenom ernår den möjligast största garantien för, att vederbörande verkligen är i besittning av det kunskapsmått, som fordras.

Står man på nu nämnda ståndpunkt, lär man, då man vill underlätta för en tjänsteman av lägre grad att övergå till tjänstemannabefattning av högre grad, vara nödsakad att gå till väga på det sättet, att man söker bereda möjlighet samt underlättar för vederbörande att förskaffa sig det mått av teoretiska kunskaper, som erfordras för att kunna utnämnas till befattning såsom tjänsteman av högre grad.

Kommissionen har härvid icke tänkt sig, att järnvägen skulle genom inrättande av särskilda skolor eller kurser gå i författning om att bibringa vederbörande fordrat mått av teoretiska kunskaper. Kommissionen avser här teoretiska kunskaper i allmänhet och således icke rent järnvägsfackliga teoretiska kunskaper, ty i fråga om bibringandet av dylika kunskaper anser kommissionen ett annat förhållande böra vara rådande.

Enligt kommissionens mening bör det ankomma på vederbörande att själv inhämta eller förskaffa sig stadgat mått av ovan åsyftade teoretiska kunskaper i allmänhet. Kommissionen anser nämligen, att det icke bör ifrågakomma, att man inom statens järnvägar skall vid sidan av statens allmänna undervisningsanstalter inrätta särskilda kurser eller skolor med ändamål att meddela samma slags undervisning som nämnda anstalter. Icke heller synes det kommissionen böra ifrågakomma, att den inom järnvägen inrättade fackkursen skall anordnas så, att den skall bibringa eleverna saknat mått av allmänbildning. I likhet med läroverkskommittén håller kommissionen nämligen före, att, om en fackskola skall kunna helt och odelat ägna sig åt sitt särskilda ändamål, måste den byggas på en förut inhämtad fullständigt avrundad kurs i allmän medborgerlig bildning.

*Tjänstledighet
för studier.*

Såsom en lämplig åtgärd till underlättande för tjänstemän av lägre grad att skaffa sig sådant mått av teoretiska kunskaper, som ovan nämnts, anser kommissionen sig böra förorda beviljande av tjänstledighet åt tjänstemän av lägre grad för bedrivande av studier med syfte att förskaffa sig erforderliga kunskaper.

Kommissionen har härvid närmast haft i sikte tjänstledighet för studier, avsedda att resultera i realskolexamen, men det vill synas kommissionen, att man icke bör motsätta sig tjänstledighet även för

avläggande av annan av de såsom kompetensfordran uppställda examina, dock under förutsättning därvid att icke allt för lång tjänstledighet kommer att erfordras. Enligt kommissionens mening torde nämligen den tid, varunder tjänstledighet för nu angivet ändamål må beviljas, böra begränsas att i regel icke utgöra mer än sammanlagt ett år. Endast på grund av alldeles särskilda omständigheter torde beviljande av längre tids tjänstledighet för nu omhandlat ändamål böra komma i fråga.

Att tjänstledighet för syfte, som ovan angivits, icke utan vidare bör beviljas var och en, som därom framställer begäran, synes kommissionen vara uppenbart. För att här avsedd tjänstledighet skall beviljas måste givetvis vissa förutsättningar vara för handen.

Enligt kommissionens åsikt bör det fordras, att vederbörande skall hava ådagalagt framstående duglighet samt stort nit och intresse i tjänsten. Vederbörande bör också hava visat sig vara av en framåtsträvande och energisk natur. Vederbörande bör med andra ord hava ådagalagt sådana egenskaper, att han kan antagas komma att bli en förträfflig tjänsteman av högre grad, därest han finge förvärva sig kompetens att söka avsedd sådan befattning. Såsom ett medel till att vinna bekräftelse på, att vederbörande verkligen är i besittning av sådana egenskaper, som nu nämnts, anser kommissionen sig böra förorda den anordningen, att vederbörande på viss tid sättes att tjänstgöra under någon överordnad, som är särskilt känd för skicklighet och god omdömesförmåga. Denne förman skulle sedermera avgiva utlåtande samt däri angiva sin uppfattning om vederbörande. Ävenledes synes det kommissionen vara att förorda, att man låter vederbörande undergå en särskild prövning, bestående däri, att vederbörande får under kontroll författa en skriftlig uppsats, innehållande redogörelse för, huru vederbörande skulle haudla i ett eller flera av den prövande myndigheten angivna fall i tjänsten.

Vad angår befattningshavarna vid trafikavdelningen bör det i framtiden fordras, att vederbörande skall hava med särskilt goda vitsord genomgått stadgad utbildningskurs för sådana befattningshavare, som motsvara de nuvarande tjänstemännen av lägre grad vid trafikavdelningen.

Att denna fordran icke torde böra omedelbart uppställas för varje befattningshavare vid trafikavdelningen har sin grund däri, att det vid denna avdelning finnes ett stort antal sådana befattningshavare, exempelvis redan nu anställda kontorsbiträden och stationsmästare, beträffande

vilka det icke är avsett, att de skola behöva genomgå sådan utbildningskurs, som nyss nämnts.

Vederbörande bör på tillfredsställande sätt styrka, att han äger fallenhet för de studier, som han ämnar bedriva, likasom ock att det finnes anledning antaga, att han skall vara i stånd att på den tid, som tjänstledigheten skall omfatta, avlägga avsedd examen.

Såsom villkor för beviljande av tjänstledighet av nu ifrågavarande slag bör härjämte gälla, att vederbörande skall hava varit anställd i järnvägens tjänst under minst fem år. Det synes kommissionen nämligen vara önskvärt, att befälet vid sitt bedömande, huruvida vederbörande kan anses vara förtjänt av att för nu angivet ändamål erhålla tjänstledighet, må kunna stödja sig på en längre tids erfarenhet och iakttagelse i avseende å vederbörandes egenskaper och förhållande i tjänsten. Härtill kommer, att en längre tids anställning vid järnvägen, innan ledighet beviljas, bör utgöra en viss garanti för, att vederbörande verkligen avser att stanna kvar inom verket samt ägna sina krafter åt detsamma.

Med avseende å frågan, huru det bör förfaras beträffande vederbörandes avlöning under tiden för tjänstledigheten, är å ena sidan att beakta, att den ifrågavarande anordningen är avsedd att lända verket till nytta och fördel, såom varande ägnad att hos den lägre personalen åstadkomma ökat nit och intresse i tjänsten, vid vilket förhållande det synes icke böra ifrågakomma, att vederbörande skall under tiden för ledigheten avstå från samtliga avlöningsförmåner. Å andra sidan framstår det såsom önskvärt, dels att vederbörande förmås att påskynda sina studier samt att icke begära längre tjänstledighet än som må vara oundgängligen erforderlig, och dels att antalet tjänstledighetssökande icke må bliva alltför stort. Ett sätt att främja nu nämnda önskemål synes kommissionen vara, att man låter tjänstledigheten bliva förbunden med en viss uppoffring även för vederbörande befattningshavare.

Vid övervägande av nu anförda omständigheter har kommissionen kommit därtill, att kommissionen anser sig böra föreslå, att vid tjänstledighet av nu ifrågavarande art vederbörande skall äga att åtnjuta halv avlöning¹ under ett år. Skulle undantagsvis tjänstledighet beviljas

¹ Till avlöning har kommissionen, vad angår ordinarie personal, räknat, förutom lön och tjänstgöringspengar, ersättning för bostad och bränsle, beklädnadsersättning samt dyrorts- och kallortstillägg. Kommissionen har förutsatt, att under den tid, då vederbörande äger åtnjuta halv avlöning, vederbörande skall vara bibehållen vid rätten till fri läkarevård och fri medicin samt vid förmånen av fribiljetter. I fråga om befatt-

för ännu längre tid, bör vederbörande för tiden efter ett år avstå samtliga löneförmåner.

Kommissionen har redan i det föregående yttrat sig angående den tid, varunder tjänstledighet, som här avses, torde böra beviljas. Kommissionen vill i avseende härå tillägga, att kommissionen anser, att, då tjänstledighet första gången beviljas, den bör begränsas att omfatta högst sex månader. För erhållande av ytterligare tjänstledighet bör vederbörande genom intyg från lärare eller annorledes göra sannolikt, att han skall vara i stånd att på den tid, som den begärda ytterligare ledigheten skulle omfatta, avlägga avsedd examen.

Beträffande spørsmålet, av vem tjänstledighetsfrågor av nu förevarande art böra avgöras, är kommissionen av den uppfattningen, att det med hänsyn till önskvärdheten av enhetlig och likformig behandling är lämpligt, att avgörandet av dessa frågor sker i järnvägsstyrelsen. Kommissionen förutsätter såsom självfallet, att, innan frågor, som här avses, avgöras, yttrande i dem skall hava avgivits av vederbörande befäl.

Ser man till förhållandena vid trafikavdelningen, torde man kunna antaga, att kostnaderna för att genom beviljande av tjänstledighet på nu antytt sätt göra en person kompetent och färdig att befordras till stationsskrivare eller kontorsskrivare icke komma att ställa sig högre, åtminstone icke i någon avsevärd mån, än de hittillsvarande kostnaderna för en volontärs utbildning. I åtskilliga fall torde till och med inträffa, att de härovan först åsyftade kostnaderna komma att ställa sig lägre än sistnämnda kostnader, vilka, enligt vad kommissionen inhämtat, belöpt sig till i genomsnitt 955 kronor för varje volontär.

Det är nämligen att märka, dels att den teoretiska fackutbildning, som man fordrar av redan anställda funktionärer, är betydligt kortare än den, som volontärerna hava att genomgå, och dels att någon praktisk utbildningskurs för de förra icke kräfts och enligt kommissionens mening icke heller synes vara erforderlig.

En fördel med den nu ifrågasatta anordningen, som kommissionen anser sig böra framhålla, är, att man torde kunna påräkna, att de personer, som genom densamma komma att nå fram till befordran, skola vara särskilt begåvade och energiska.

ningshavare, som åtnjuta bostad in natura, har kommissionen tänkt sig, att vederbörande skulle fortfarande få behålla bostaden, men vara skyldig att å den honom tillkommande halva avlöningen vidkännas avdrag, motsvarande hälften av det belopp, som skulle tillkommit vederbörande såsom ersättning för bostad och bränsle, därest han ej åtnjuter bostad in natura.

Kommissionen anser sig icke böra underlåta att omnämna, att järnvägsstyrelsen i avseende å frågan, huruvida järnvägspersonalen må böra erhålla tjänstledighet för studier, i underdånigt yttrande den 30 januari 1913 angående ett speciellt fall angivit sin principiella ställning på följande sätt.

Järnvägsstyrelsen sökte, meddelar styrelsen i sitt berörda yttrande, främja för olika tjänstebefattningar behöfliga fackstudier dels genom av styrelsen anordnade undervisningskurser för tjänstemän av såväl högre som lägre grad dels i förekommande fall genom bidrag till företagande av studieresor för sådant ändamål. Den humanistiska underbyggnad, som erfordrades för vinnandet av kompetens för den ena eller den andra befattningen vid statens järnvägar, ansåge styrelsen däremot, att vederbörande tjänstemän borde hava förvärvat före vinnandet av anställning. Styrelsen hade med anledning härav icke ansett sig böra genom beviljande av tjänstledighet eller på annat sätt bereda tillfälle till dylika studier. Enahanda ståndpunkt intoge styrelsen i fråga om fackstudier, vilka icke hade särskilt intresse för järnvägstjänsten. Strävandet att efter vunnen anställning vid statens järnvägar bereda sig tillfälle att bedriva studier, i stället för att förlägga dessa till tiden före vinnandet av anställning, berodde givetvis därpå, att detta sätt att bedriva studier, så att säga med statsbidrag, vore synnerligen bekvämt och förmånligt för individen. Under läseterminerna bedreves studierna, under mellanterminerna återginge vederbörande i tjänst och åtnjöte full lön för att sedan göra nytt avbrott. Han hade sin anställning i behåll, om studierna icke ginge efter beräkning. Såsom anställd i ordinarie statstjänst hade han ej synnerligen svårt att skaffa sig kredit för att utfylla penningbehovet utöver vad lönen lämnade och slutligen finge han vid beräkning av antalet tjänstår tillgodoräkna sig tjänstgöringen under mellanterminerna. Allt detta vore synnerligen värdefullt för en studerande. Men andra personer, som icke hade en fast anställning i statens tjänst att trygga sig till utan vore hänvisade till den vanliga, oftast bekymmersamma vägen att anskaffa medel för bedrivande av studier för att vinna anställning och levebröd, komme i en synnerligen ogynnsam ställning i jämförelse med dessa studerande tjänstemän, och det syntes både olämpligt och orätt, om staten skulle uppmuntra en dylik konkurrens. Det vore ej fråga blott om enstaka fall och om personer i de lägre graderna vid statens järnvägar. Styrelsen hade haft att handlägga ansökningar från tjänstemän av högre grad, som begärt ledighet för att läsa på filosofisk eller juridisk examen, likaväl som från tjänstemän av lägre grad, som velat studera vid tekniska läroverk, navigationsskolor, folk-

högskolor, elektriska kurser m. fl. Att draga gränsen mellan sådana fall, då studierna kunde förväntas medföra praktisk nytta för tjänsten, och där detta icke vore fallet, eller mellan sådana fall, då längden av den sökta tjänstledigheten betingade ett särskilt förordnande eller antagande av vikarie och då detta icke erfordrades, torde vara allt för svårt för att kunna bliva tillfredsställande för båda parterna. Om dylik ansökan beviljades i något fall, skulle följderna med all säkerhet bliva den, att man måste bevilja i *alla* fall. Att antalet ansökningar under sådana omständigheter skulle snabbt växa, därpå hade den senaste tiden visat tydliga exempel. Olägenheterna för statens järnvägar av ett sådant förfaringssätt skulle också snart komma att visa sig. För de sysslor, som de permitterade tjänstemännen skolade utföra, måste givetvis i stor utsträckning andra arbetskrafter anskaffas, och då den person, som därför använts, icke alltid lämpligen kunde avskedas, när de studerande tjänstemännen för någon tid återginge till sitt arbete vid statens järnvägar, så bleve en given följd ett ökat antal anställda personer med ökade utgifter för statens järnvägar. Om det fullgoda värdet av de studier, som på så sätt komme att bedrivas, kunde man för övrigt med skäl hysa tvivel, även om studierna resulterade i förvärvandet av ett examensbetyg, och särskilt gällde detta om en sådan examen, vilken, såsom oftast torde bliva fallet, icke grundade sig på verklig skolgång vid läroverk utan på privatstudier på grundval av folkskolekurs. Undervisningen vid de av styrelsen inrättade fackkurserna för utbildning av tjänstemän vid trafikavdelningen hade givit åtskilliga bevis på, huru värdelöst ett betyg över sålunda avlagd realskolexamen kunde vara.

En annan följd av att ledighet för studier i allmänhet beviljades vid statens järnvägar skulle säkerligen bliva, att anspråk på liknande förmåner skulle komma att till stort men för statsverket framställas jämväl från den fast anställda personalen vid övriga statens verk.

Järnvägsstyrelsen ansåge, att, då staten i så stor omfattning, som i vårt land vore fallet, sörgt för möjligheten att i statens egna eller av staten understödda läroanstalter av alla slag inhämta ett för vars och ens levnadskall erforderligt mått av teoretiska och allmänbildande kunskaper, det mått av dylika kunskaper, som erfordrades för olika tjänstegrader vid statens järnvägar, borde vara inhämtat före antagandet i statens järnvägars tjänst. Efter en persons antagande borde styrelsens medverkan till studiers bedrivande avse allenast de av styrelsen anordnade olika kurserna i de för järnvägstjänsten erforderliga särskilda fackämnen. Styrelsen vore sålunda av den mening, att tjänstledighet för studier och avläggande av examina i allmänhet icke borde beviljas.

Att kommissionen är av en annan uppfattning än den, som järnvägsstyrelsen sålunda gjort gällande, framgår av vad kommissionen i det föregående anført. Kommissionen anser för sin del, att, därest de förutsättningar, som kommissionen här ovan angivit, äro för handen, tjänstledighet icke bör förvägras en befattningshavare. De olägenheter, som tilläventyrs må kunna vara förbundna med att i dylika fall bevilja tjänstledighet, synas kommissionen mer än väl uppvägas av vad som genom den av kommissionen ifrågasatta ordningen torde komma att vinnas. Den omständigheten att en befattningshavare vid statens järnvägar skulle, därest han erhöle tjänstledighet för nu omhandlat ändamål, komma att i konkurrens med utom verket stående personer intaga en gynnsammare ställning än dessa senare kan enligt kommissionens mening icke vara något tillfyllestgörande skäl för att förvägra en befattningshavare vid statens järnvägar tjänstledighet för studier. Det synes kommissionen tvärt om vara ganska naturligt, att vid konkurrensen om befordran till befattningar vid järnvägen — och det är ju därom det nu är fråga — personer, som redan äro antagna i järnvägens tjänst, böra, under de av kommissionen angivna förutsättningarna, vara gynnsammare ställda än personer utom verket. Enligt kommissionens mening ligger det något tilltalande i, att en arbetsgivare söker hjälpa framåtsträvande och begåvade personer bland sina underlydande till att förskaffa sig kunskaper, som kunna vara erforderliga för befordran till bättre och förmånligare platser. Härtill kommer, att åtgärder i berörda syfte helt visst torde lända även arbetsgivaren till fördel.

Vad angår styrelsens uttalande därom, att man kunde hysa tvivel om det fullgoda värdet av studier, sådana som dem, varom här är fråga, är kommissionen i likhet med 1899 års läroverkskommitté (se dess betänkande sid. 210) av den meningen, att det icke med fog lärers kunna påstås, att den andliga utveckling, som vinnes genom enskild undervisning eller genom självstudier, är mindre eller undermåligare än den, som gives i skolorna.

Inom kommissionen har med avseende å den ifrågasatta anordningen med beviljande av tjänstledighet för studier uttalats den meningen, att anordningen ifråga icke torde komma att verka i den riktning, som med densamma avsetts. Den torde nämligen, har man ansett, komma att giva upphov till missnöje bland personalen. Härutinnan har framhållits, att det vore att emotse ett stort antal ansökningar om tjänstledighet för ändamål, varom här är fråga. Därest järnvägsförvaltningen nu beviljade endast ett mindre antal ansökningar, komme helt säkert missnöje att uppstå hos alla dem, som icke vunnit bifall till sina ansök-

ningar. Förföre järnvägsförvaltningen åter så, att den i vidsträckt omfattning beviljade inkommande ansökningar, måste, särskilt med hänsyn därtill att antalet befattningar av högre grad vore rätt begränsat, härav bliva en följd, att ganska många av dem, som med kostnader och andra uppoffringar strävat sig fram till att avlägga sådant kunskapsprov, som för befattning av högre grad vore uppställd såsom kompetensfordran, icke någonsin eller först efter mycket lång tid skulle kunna erhålla befordran till sådana befattningar, för vilka de förskaffat sig teoretisk kompetens. Alla dessa, som sålunda icke erhöle befordran till högre gradens tjänst, komme givetvis att känna sig besvikna samt bliva missnöjda med sin ställning. Huru järnvägsförvaltningen än handlade, kunde det således icke undgås, att den ifrågasatta anordningen med tjänstledighet för studier komme att giva anledning till missnöje. Det vore därför, har man uttalat, att avråda från införande av en dylik anordning. Lämpligare och bättre vore att underlätta övergång från lägre till högre gradens tjänst genom att i förekommande fall bevilja dispens. Denna senare utväg syntes kunna vara fullt tillräcklig för tillgodoseende av det ändamål, som man avsåge.

I anledning av vad som sålunda anförts anser kommissionen sig böra nämna, att kommissionen känner sig viss därom, att det även för personalen bör vara uppenbart, att icke alla, som därom framställa begäran, kunna erhålla tjänstledighet för studier, utan att antalet måste begränsas. Ävenledes känner kommissionen sig övertygad om, att det för personalen bör vara tydligt, att den omständigheten att en befattningshavare avlagt sådan examen, som må vara föreskriven såsom kompetensfordran för visst slag av befattning, icke kan medföra ovillkorlig rätt att erhålla befordran till sådan befattning, utan att en befattningshavares befordran måste vara beroende på ådagalagd duglighet och lämplighet ävensom på tillgången av högre befattningar.

Kommer så härtill, att kommissionen är av den åsikten, att personalen icke kan undgå att inse och känna, att anordningen ifråga är avsedd att lända personalen till fromma, har kommissionen ansett alltför stor betydelse icke böra tillmätas de farhågor, som, enligt vad ovan angivits, inom kommissionen uttalats.

Vad angår beviljandet av dispens såsom den enda anordningen till underlättande av övergång från lägre till högre gradens tjänst må anmärkas, att, då man anser sig böra beträffande innehavarna av vissa befattningar fordra ett visst mått av teoretiska kunskaper, det måste framstå såsom riktigast, att man i främsta rummet anlitar en anordning, genom vilken lämpliga befattningshavare sättas i tillfälle att förskaffa sig

det kunskapsmått, som ansetts vara erforderligt, samt först i andra rummet använder sig av förfarandet att lämna eftergift i avseende å stadgad kunskapsfordran.

*Erforderligt
kunskapsmått
bör vitsordas
genom
examen.*

Det har inom kommissionen ifrågasatts, huruvida man icke be-
träffande sådana tjänstemän av lägre grad, som avsåge att vinna be-
fordran till tjänstemannabefattning av högre grad vid trafikavdelningen,
skulle kunna införa den anordningen, att dessa tjänstemän skulle få
undergå en särskild, genom järnvägsförvaltningens försorg anordnad
prövning för att vinna inträde i utbildningskursen för tjänstemän av
högre grad vid trafikavdelningen. Den, som bestått denna prövning
samt genomgått utbildningskursen, skulle därefter vara kompetent att
vinna befordran till tjänstemannabefattning av högre grad vid trafik-
avdelningen.

Med avseende härå må anmärkas, att, därest man avser, att vid
denna inträdesprövning vederbörande skulle visa sig vara i besittning
av minst det mått av allmänbildning, som realskolexamen representerar,
inträdesprövningen icke kommer att medföra något underlättande av
övergång från lägre till högre gradens tjänst. Ty det kan givetvis
icke vara riktigt och bör icke komma ifråga, att vid den åsyftade in-
trädesprövningen skulle förfaras med mindre noggrannhet än vid real-
skolexamen. Det är för övrigt beträffande detta förslag att framhålla,
att järnvägen icke torde äga tillgång till personer, som äro lämpliga att
verkställa en dylik prövning. Man kan nämligen icke förvänta, att de
befattningshavare, som fungera såsom lärare uti de i undervisnings-
kurserna ingående järnvägsfackliga ämnena, skola äga förutsättningar
för att på tillfredsställande sätt verkställa erforderlig prövning beträffande
en inträdessökandes allmänbildning. För verkställande av dylik prövning
kräves det enligt kommissionens mening personer med pedagogisk
erfarenhet och vana på allmänbildningens område. Det synes kom-
missionen därför vara att föredraga, att bedömandet eller prövningen,
huruvida en person må besitta det mått av allmänbildning, som real-
skolexamen representerar, må verkställas av personer, till vilkas kall
det hör att verkställa sådana prövningar. Man lär då kunna förvänta
ett mera rättvist och enhetligt bedömande, vilket är att anse såsom en
fördel, icke minst för dem, som skola prövas. Med hänsyn härtill och i
betraktande av det stora antal inom skilda delar av landet belägna läroan-
stalter, vid vilka det gives tillfälle att såsom privatist få avlägga realskol-
examen, har kommissionen funnit sig icke böra biträda förslaget om att
anordna en särskild inträdesprövning till utbildningskurserna för tjänstemän

av högre grad vid trafikavdelningen, utan anser kommissionen, att, då man av en befattningshavare fordrar realskolexamens kunskapsmätt, förefintligheten av detta kunskapsmätt bör ådagaläggas genom betyg över avlagd realskolexamen. Är vederbörande verkligen i besittning av det kunskapsmätt, som realskolexamen är avsedd att vitsorda, bör det icke vara honom omöjligt att avlägga sagda examen. Att kommissionen icke avser, att den, som avlagt examen, vitsordande högre kunskapsmätt än realskolexamens, skall behöva avlägga även realskolexamen, framgår av vad kommissionen tidigare anført.

Det har även föreslagits, att den ifrågasatta inträdesprövningen borde inskränkas till att omfatta endast de ämnen, i vilka en person, som avlagt realskolexamen, måste hava erhållit vitsord om godkända insikter för att, såvitt kravet på allmänbildning angår, anses kompetent till befattning såsom tjänsteman av högre grad vid trafikavdelningen, d. v. s. ämnena svenska, matematik, geografi samt tyska, engelska och franska. Beträffande detta förslag vill kommissionen framhålla, att kunskaper endast i de nämnda ämnena icke kunna anses vara tillfyllest för att åstadkomma ett sådant avrundat helt av allmänbildning, som realskolexamen är avsedd att representera. Och då kommissionen ansett sagda examens bildningsmätt såsom regel vara erforderligt för befattning såsom tjänsteman av högre grad vid trafikavdelningen, har kommissionen icke kunnat biträda ifrågavarande förslag.

Fråga om utgällring av vissa ämnen.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att det givetvis är av vikt, att en tjänsteman, då han vinner inträde i utbildningskursen för tjänstemän av högre grad vid trafikavdelningen, äger sådana förkunskaper, att han kan följa med och tillgodogöra sig undervisningen i kursen. Detta är av vikt icke allenast för tjänstemannens egen utbildning utan även för gången av undervisningen i dess helhet. Ty därest elever med allt för ringa underbyggnad tillätes att vinna inträde i kursen, komme de med säkerhet att verka tyngande och neddragande på undervisningen i det hela, ity att lärarna icke torde kunna undgå att känna sig nödgade att vid undervisningen taga hänsyn till dessa svagare elevers bildningsgrad.

I anslutning till sitt ovan framställda förslag om beviljande av tjänstledighet för studier vill kommissionen här uttala sig för, att järnvägsförvaltningen bör underlätta för tjänstemän av lägre grad att förskaffa sig erforderliga kunskaper för att vinna befordran till befattning såsom tjänsteman av högre grad jämväl på så sätt, att järnvägsförvalt-

För studierna lämplig placering.

ningen sörjer för, att, där så utan mera avsevärd svårighet låter sig göra, tjänsteman, som kan anses vara därav förtjänt, placeras å plats, där han må bliva i tillfälle att skaffa sig enskild undervisning eller handledning vid sina studier.

*Dispens-
förfarande.*

I det föregående har omnämnts, att befordran från befattning såsom tjänsteman av lägre grad till befattning såsom tjänsteman av högre grad på grund av dispens förekommit så sällan, att denna väg för övergång från lägre till högre gradens tjänst hittills icke kunnat tillmätas någon egentlig betydelse. Enligt kommissionens åsikt bör emellertid en utsträckt tillämpning av förfarandet med dispens kunna äga rum, och skulle på så sätt övergången från lägre till högre gradens tjänst bliva underlättad. Kommissionen anser sig böra förorda denna utväg. Ty om än kommissionen är av den meningen, att det för befattningarna av högre grad — från ritarebefattningarna samt de befattningar, som tillsätts av Kungl. Maj:t efter förslag av generaldirektören, bortser kommissionen — bör fordras ett visst högre kunskapsmått, har kommissionen dock icke avsett, att detta krav skall vara alldeles ovillkorligt. Kommissionen har nämligen tänkt sig, att man i vissa fall bör på grund av särskilda skäl kunna eftergiva den fordran på visst högre mått av teoretiska kunskaper, som må vara stadgad.

Härvid har kommissionen haft för ögonen, att det mången gång kan vara så, att en befattningshavare av lägre grad, som på grund av praktisk begåvning är alldeles särskilt framstående och duglig i sin tjänst och om vilken det kan antagas, att han skulle kunna på utmärkt sätt bestrida även högre poster, dock saknar den läggning och den fallenhet för studier, att det är honom möjligt att utan alltför avsevärda svårigheter avlägga sådana kunskapsprov, som för befordran till högre befattning må erfordras. Kommissionen har ävenledes haft i tankarna, att också ålder samt ekonomiska och andra förhållanden ej sällan kunna utgöra hinder för en befattningshavare att avlägga erforderlig examen. Det har synts kommissionen icke heller böra lämnas obeaktat, att det bland tjänstemännen av lägre grad torde finnas icke så få, som genom läsning på egen hand förkovrat sitt vetande så, att de äro i besittning av ett ej ringa mått av kunskaper. Att avlägga examen skulle dessa personer kanske dock icke kunna. Ty även om en persons allmänna bildningsmått är ganska stort, är det icke sagt, att personen ifråga är i stånd att pretera en examen.

Anmärkas må i detta sammanhang, att det från gångna tider föreligger åtskilliga exempel på, att personer, som icke avlagt något högre kun-

skapsprov, på grund av visad duglighet vunnit befordran till ganska framskjutna platser inom järnvägen samt varit i stånd att sköta dem på förtjänstfullt sätt. De fall, kommissionen här åsyftar, avse personer, som antagits i järnvägens tjänst under den tid, då några kompetensbestämmelser ännu icke funnos utfärdade.

Enligt kommissionens åsikt bör man, då man bland tjänstemännen av lägre grad träffar på en eminent förmåga, icke underlåta att tillgodogöra sig densamma genom att använda den på högre och mera krävande poster, där den kan vara i tillfälle att mera än på en underordnad plats gagna verket.

Kommissionen har tänkt sig, att i avseende å dispensförfarandet skulle i huvudsak gälla följande.

Det bör tillkomma vederbörande befäl att till erhållande av dispens föreslå dem, som kunna anses vara därtill lämpliga samt därav förtjänta.

För att en befattningshavare må ifrågakomma till erhållande av dispens bör det fordras, att han skall hava ådagalagt särskilt framstående praktisk duglighet i tjänsten. Han bör genom sina personliga egenskaper och sitt förhållande i övrigt hava givit grundad anledning till antagande, att han skulle komma att på ett framstående sätt bestrida tjänstemannabefattning av högre grad. Det bör föreligga skäl, som låta förmoda, att det skulle möta alltför stora svårigheter för vederbörande att avlägga stadgat kompetensprov.

Innan dispens må beviljas, bör vederbörande hava innehaft anställning vid järnvägen under minst 5 år.

Dispensen bör enligt kommissionens mening gälla visst angivet slag eller vissa angivna slag av befattningar, såsom exempelvis stations- eller kontorsskrivarebefattning, befattning såsom stationsinspektör å station av 4:de och 3:dje klass, underingenjör o. s. v.

För att kunna befordras till högre befattning än den, med avseende å vilken dispens meddelats, skulle sedermera erfordras ytterligare dispens.

Beviljandet av dispens bör ske genom Kungl. Maj:t efter förslag av järnvägsstyrelsen.

Kommissionen föreställer sig, att dispensen i regel bör komma att avse befattning inom den gren av tjänsten, som vederbörande befattningshavare tillhör.

För att utmärka, att dispens bör förekomma i större utsträckning än hittills, torde vara lämpligt att till §§ 69 och 122 i instruktionen foga ett tillägg av innehåll, att, då särskilda skäl därtill kunna före-

komma, järnvägsstyrelsen må hos Kungl. Maj:t göra framställning om medgivande, att innehavare av befattning, för vilken icke fordras visst högre kunskapsmått, må kunna utnämnas till högre befattning, oaktat han icke kan förete intyg om sådant kunskapsprov, som för dylik befattning må vara föreskrivet.

Ett på nu angivet sätt tillämpat dispensförfarande synes kommissionen komma att i viss mån motsvara den vid de preussiska statsbanorna praktiserade anordningen med befordran av s. k. Dienstanfänger.

Under åberopande av det ovan anförda tillåter kommissionen sig föreslå,

att järnvägsstyrelsen må anbefallas att medverka till att underlätta övergång från lägre till högre gradens tjänst dels genom att i förekommande fall under de av kommissionen angivna förutsättningar bevilja tjänstledighet för studier, varigenom tjänsteman av lägre grad avser att förskaffa sig kompetens för att kunna befordras till befattning såsom tjänsteman av högre grad, dels ock genom att, där så utan avsevärd svårighet kan ske, låta placera tjänsteman av lägre grad, som avser att bedriva dylika studier och om vilken det kan antagas, att han skall komma att fylla förutsättningarna för erhållande av tjänstledighet för studier, å plats, där han må bliva i tillfälle att skaffa sig enskild undervisning eller handledning vid sina studier;

att avlöningsreglementet må ändras därhän, att vid tjänstledighet för studier med ändamål, som ovan nämnts, vederbörande må under högst ett års tid äga åtnjuta halv avlöning;

att till utmärkande därav, att befordran från lägre till högre gradens tjänst må äga rum på grund av dispens, till §§ 69 och 122 i instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar må fogas ett tillägg av innehåll, att, då särskilda skäl därtill äro för handen, järnvägsstyrelsen må beträffande innehavare av befattning, för vilken icke fordras visst högre kunskapsmått, hos Kungl. Maj:t göra framställning om medgivande, att denne må kunna utnämnas till högre befattning, oaktat han icke kan förete intyg om sådant kunskapsprov, som för dylik befattning må vara föreskriven; samt

att järnvägsstyrelsen må anbefallas att ägna uppmärksamhet däråt, huruvida icke bland de befattningshavare, som motsvara de nuvarande tjänstemännen av lägre grad, finnas personer med så framstående förmåga och duglighet, att dispens kan anses

böra utverkas för deras befordran till sådana högre poster, för vilkas erhållande eljest fordras kunskapsprov, som dessa personer icke avlagt.

Vid behandlingen av frågan om underlättande av övergång från lägre till högre gradens tjänst har kommissionen fäst sin uppmärksamhet vid en annan fråga, i vilken kommissionen ansett något kunna göras för att mildra den uppfattning om klasskillnad, som hos personalen gör sig gällande.

Kommissionen avser frågan om de huvudbenämningar, under vilka personalen är i avlöningsreglementet upptagen.

Såsom bekant var före år 1908 personalen uppdelad i *tjänstemän* och *betjante*. 1906 års lönekommitté fann det emellertid vara lämpligt och med tidens krav överensstämmande att i det av kommittén föreslagna avlöningsreglementet medelst en gemensam benämning angiva personalens tjänsteförhållande till statens järnvägar. En dylik reform borde enligt kommitténs mening i sin mån bidra till att stärka samhörighetskänslan inom hela järnvägsmannakåren. I enlighet därmed ansåg sig kommittén böra under benämningen »befattningshavare» vid statens järnvägar beteckna hela den vid statsbanorna anställda personalen. Kommitténs mening var emellertid icke, att därigenom skulle borttagas den skillnad, som i vissa avseenden var rådande mellan innehavare av befattningar, för vilka enligt den gällande instruktionen ett visst kunskapsmått erfordrades — de dåvarande *tjänstemännen* — å ena, samt sådana befattningshavare, å vilka dylika anspråk icke uppställdes, — de dåvarande *betjante* — å andra sidan. För utmärkande av nämnda skiljaktighet, som, enligt vad kommittén uttalade, jämväl var beroende på de olikheter i såväl tjänstgörings- som ekonomiska förhållanden, vilka gjorde sig gällande mellan befattningshavare av vardera kategorien och sålunda svårligen torde kunna upphävas, ansåg kommittén lämpligt begagna benämningarna »befattningshavare av högre grad och lägre grad», av vilka de förra skulle motsvara de dåvarande tjänstemännen.

Då kommitténs förslag sedermera kom under Riksdagens behandling, beslöt Riksdagen för sin del att utbyta benämningarna »befattningshavare av högre grad» och »befattningshavare av lägre grad» mot benämningarna »tjänstemän av högre grad» och »tjänstemän av lägre grad»; och enligt nu gällande avlöningsreglemente är personalen vid statens järnvägar uppdelad under de av Riksdagen sålunda beslutade benämningarna.

Borttagande av benämningarna tjänstemän av högre grad och tjänstemän av lägre grad.

I vad mån det syfte vunnits, som man med den sålunda vidtagna förändringen avsåg, är vanskligt att avgöra.

I varje fall synes förändringen icke hava medfört odelad tillfredsställelse hos personalen. Ty vid upprepade tillfällen har från personalens sida uttalats missnöje med de nya benämningarna. Man har ansett, att de äro att betrakta såsom klassmärken. I benämningen »tjänstemän av lägre grad» eller rättare i tillägget »av lägre grad» låge något nedsettande. Benämningen ifråga vore ägnad att giva anledning till ringaktning och underkännande.

Att de benämningar, under vilka personalen blivit uppdelad, skola hos personalen giva anledning till dylika föreställningar och känslor, kan icke vara lyckligt. Det synes kommissionen därför vara önskvärt, att en ändring härutinnan må kunna åstadkommas; och håller kommissionen fördenskull före, att benämningarna i fråga böra borttagas ur avlöningsreglementet.

Då de båda benämningarna emellertid motsvaras av vissa skiljaktigheter beträffande de avlöningsförmåner, som tillkomma de olika kategorierna tjänstemän, samt desamma i följd därav äro använda i åtskilliga av avlöningsreglementets bestämmelser, måste en omredigering av avlöningsreglementet äga rum. Att härvid gå tillväga på samma sätt, som man gjort vid avfattandet av telegrafverkets avlöningsreglemente, i vilket man uppräknat de olika kategorierna befattningshavare vid angivande av de särskilda förmåner, som tillkomma dem, låter sig svårligen göra med hänsyn till det stora antal olika befattningar, som finnas vid statens järnvägar. I statens järnvägars avlöningsreglemente lär man näppeligen kunna undgå att använda sig av kollektiva beteckningar. Enligt kommissionens mening kan redigeringsfrågan lämpligen lösas på det sätt, att man, tagande till indelningsgrund den tidslängd, under vilken vederbörande äga att åtnjuta fullt arvode vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter, indelar de i avlöningsreglementets §§ 2 och 14 upptagna befattningshavarna i vissa grupper.

Kommissionen har tänkt sig omredigeringen kunna utföras på sätt, som framgår av den vid betänkandet fogade bilagan II, i vilken jämväl införts de tillägg och ändringar i övrigt i avlöningsreglementet, som kommissionen i det föregående föreslagit, ävensom den ändring, kommissionen här nedan föreslår beträffande benämningen av vissa befattningshavare.

I ändamål att kunna låta de befattningsgrupper i styrelsen samt vid distrikten och centralverkstaden jämte ångfärjorna, som med avseende å grunden för gruppindelningen motsvara varandra, erhålla

samma beteckning, har kommissionen ansett sig böra ändra den ordningsföljd, i vilken de olika kategorierna befattningshavare äro upptagna i avlöningsreglementet, sålunda, att kommissionen börjar med den grupp, som vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter äger åtnjuta fullt arvode under 15 dagar, samt därefter tager den grupp, som vid dylik ledighet äger åtnjuta sådan förmån under 30 dagar, och sist den grupp, vilken är tillerkänd denna förmån under 45 dagar, allt under ett och samma kalenderår.

Därest kommissionens förslag om borttagande ur avlöningsreglementet av benämningarna »tjänstemän av högre grad» och »tjänstemän av lägre grad» skulle komma att realiseras, böra givetvis såsom en följd härav övriga författningar och bestämmelser, såsom exempelvis den av Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar, i sinom tid undergå den omredigering, som för erhållande av överensstämmelse med avlöningsreglementets avfattning kan vara erforderlig.

Såsom ovan nämnts motsvaras benämningarna tjänstemän av högre grad och tjänstemän av lägre grad av vissa skiljaktigheter beträffande de särskilda förmåner, som tillkomma de olika kategorierna.

Så äga till exempel tjänstemän av högre grad att vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter åtnjuta fullt arvode under 30 dagar av ett och samma kalenderår — för de högre tjänstemännen i styrelsen är tiden bestämd till 45 dagar — men tjänstemän av lägre grad endast i 15 dagar.

Till tjänstemän av lägre grad, med undantag för kvinnliga kontorsbiträden, utgår en del av deras avlöning under form av beklädnadsersättning eller beklädnad in natura. Denna förmån ingår emellertid icke i arvodet, och i följd härav får personalen icke beräkna pension å denna avlöningsförmån.

I fråga om den distriktspersonalen tillkommande förmånen av fri läkarvård och fri medicin är att märka, att denna förmån tillkommer tjänstemän av högre grad allenast för egna personer, men tjänstemän av lägre grad jämväl för deras hos dem boende hustrur och oförsörjda barn.

Även åtskilliga andra skiljaktigheter i ställning och förmåner förefinnas mellan tjänstemän av högre grad och tjänstemän av lägre grad.

Det har från ett håll inom kommissionen satts i fråga, huruvida det icke skulle, till minskande av motsättningen mellan olika kategorier tjänstemän, vara lämpligt att åvägabringa någon utjämning av berörda skiljaktigheter.

Från detta håll har gjorts gällande, att man skulle kunna tänka sig, exempelvis att tiden för fullt arvodes åtnjutande vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter utsträcktes till 20 dagar för dem, som nu hava denna tid bestämd till 15 dagar, med rätt för dem att efter visst antal tjänstår få denna tid förlängd till 30 dagar; att beklädnadsersättningen finge inräknas i arvodet samt i följd därav pension beräknas å densamma; att rätten till fri läkarvård och fri medicin för familjemedlemmar gjordes beroende av storleken av det arvode, vederbörande innehade o. s. v.

Då det emellertid icke ingått i kommissionens uppdrag att inlåta sig på dessa frågor, har kommissionen icke kunnat upptaga desamma till omprövning samt följaktligen icke kunnat i dem göra något uttalande.

Med stöd av vad kommissionen ovan anfört får kommissionen föreslå,

att benämningarna »tjänstemän av högre grad» och »tjänstemän av lägre grad» må borttagas ur avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar.

*Gemensam
benämning
för samtliga
stationsföreståndare.*

I samband med frågan om borttagandet av benämningarna tjänstemän av högre grad och tjänstemän av lägre grad har kommissionen haft under övertvägande, huruvida det icke kunde vara lämpligt att, likaledes i utjämnande syfte, låta den nuvarande skillnaden i benämning för föreståndare av olika stationer upphöra. Ifrågavarande skillnad består, såsom i det föregående nämnts, däri, att stationsföreståndarne i Stockholm, Göteborg och Malmö benämnas överinspektorer, stationsföreståndarne å I—IV klassens stationer stationsinspektorer samt stationsföreståndarne å V—VII klassens stationer stationsmästare. För sin del kan kommissionen icke finna det vara av behovet påkallat att upprätthålla en dylik skillnad i benämning. Kommissionen anser, att de samtliga lämpligen böra benämnas »stationsföreståndare». För deras särskiljande i avlöningshänseende lärer vara tillfyllest att angiva den stationsklass, för vilken vederbörande befattning är avsedd. Kommissionen har tänkt sig, att de nuvarande överinspektorererna skulle benämnas stationsföreståndare å 1:sta klassens station, de nuvarande stationsinspektorererna å 1:sta klassens station stationsföreståndare å 2:dra klassens station o. s. v. De nuvarande underinspektorererna skulle lämpligen kunna benämnas »stationsassistenter».

Under åberopande av det nu anförda får kommissionen föreslå,

att avlöningsreglementet må ändras därhän, att samtliga stationsföreståndare erhålla den gemensamma benämningen »stationsföreståndare» med iakttagande därvid, att de nuvarande överinspektorerna benämnas stationsföreståndare å 1:sta klassens station, de nuvarande stationsinspektorerna å 1:sta klassens station benämnas stationsföreståndare å 2:dra klassens station o. s. v. samt att i samband därmed de nuvarande underinspektorerna erhålla benämningen »stationsassistenter».
